

Система за контрол знанията на студентите в ХТМУ

Системата се разработва във връзка с чл. 44. от ЗВО (ДВ, бр. 41 от 2007 г.)

(1) Висшите училища чрез свои правилници определят начина на провеждане на изпитните процедури.

Цели на Системата за контрол на знанията на студентите (СКЗС)

- Дидактическа – създаване на работеща надеждна и валидна система за проверка и оценка на резултатите от учебния процес.
- Институционална – осигуряване на обратна връзка за качеството и основания за присъждане на образователни степени
- Контролна – осигуряване на условия за контрол върху процесите на проверяване и оценяване на
- Диагностична и развиваща за преподаването – чрез анализи от информацията за постиженията на студентите и за контролните процедури да дава възможност за подобряване на проверяването и оценяването и методите обучение.
- Развиваща за студентите – да осигурява и подпомага планиране на дейностите на обучаваните, ориентиране в целите и задачите на обучението, както и да ги насочва за успешна кариера

Основни положения

Настоящата система е продължение на прилагането на традиционните изпитни процедури, методите и средства за контрол в ХТМУ и е съобразена с **Правилника за учебната дейност** в ХТМУ. Тя е израз на повишеното съзнание за значението на изискванията за оценяване на резултатите от обучението за направляване на учебния процес в постоянно нарастващите академични и професионални изисквания към випускниците.

Системата определя основни процедури, правила, отговорности и методи за контрол, които да гарантират изпълнението на образователните цели на специалностите, на учебните дисциплини, системата за натрупване и трансфер на кредити (СНТК), и гарантира измерването на очакваните резултати, заложи в квалификационните характеристики на специалностите, за образователно-квалификационните степени бакалавър и магистър.

Системата осигурява поддържане на стандарти за качество и акредитация и основания за сравнимост и признаване при академична мобилност. Базира се на критериите за вход на студенти по специалностите, предвидения хорариум, пряката ангажираност по всяка от програмите и СНТК, дефинираните резултати от обучението, стандартите за точното измерване на демонстрираните знания, умения, компетентности и други при форми за представяне на студентите, като измерител за добри академични постижения.

Предвид спецификите на учебните предмети системата **включва общи правила и индивидуални системи за контрол и измерване на резултатите от обучението по отделни учебни предмети**. За отделни дисциплини или групи дисциплини, преподавани в отделни катедри се разработват специализирани системи, които дават възможност за адекватно измерване на резултатите от учебната работа на студентите, на базата на всички дейности, предвидени в учебните програми и на съдържащите се в учебните програми специфични професионални и научни задачи за учебна дейност.

В настоящата система се въвеждат новите изисквания на Националната квалификационна рамка за образование, осигуряващо изграждане, както на специфични, така и на общи умения, като комуникативни, умения за работа в екип и критично мислене. Същевременно системата следва да преодолява в максимална степен заплахата от увеличаване на плагиатството, особено от интернет източници и пораженията от него върху качеството на оценяването и върху академичните стандарти.

Проектирането на изпитните процедури и изборът на методи за проверяване и оценяване се основава на отчитане на всички значими фактори. В този процес ориентирани са отговорите на следните въпроси:

- Какви по вид резултати от подготовката на студентите трябва да се установяват и измерват?
(отговорите се откриват в заложените образователни цели за знания, умения, компетентности, в това число и текущо равнище на придобиване на определени компетентности)
- Какви форми и методи за проверка на резултатите могат да се използват?
(определени от традиционните методи за контрол и прилагане на иновативни методики, за диагностициране и оценяване на високи нива на изграждане знания и способности в научната и професионална подготовка)
- Какъв вид на представяне на резултатите от проверката е целесъобразно да се направи?
(за да се постигнат в най-пълна степен целите на контрола и целта за изграждане на умения за самоконтрол от страна на студентите)
- Какъв е вида на присъждана степен и/или обучение, съдържанието на документите за образование и обучение?
(дипломи, свидетелства и документите, които ги съпътстват – приложения).

Съобразяването с новите изисквания към контрола и оценяването изисква нови методи за контрол. Това налага преподаването да намери ефективни (в отношение време/цена) методи за оценяване на големи и разнородни потоци студенти. В системата се предвижда прилагане на нови технологични възможности за оценяването, включително възможността контролните процедури да се интегрират по нови начини в други образователни дейности и да се прилагат ИКТ в процеса на проверяване и оценяване.

СКЗС подпомага изпълнението на целите на обучението и подпомага страните в образователния процес по специфични начини. Тя осигурява подкрепа в дейността на студентите, преподавателите и администрациите.

За студентите:

1. Идентификация на възможностите които средата в университета осигурява за развитие и за кариерно ориентиране и изграждане
2. Установяване на цели
3. Избор на предмети и на допълнителна подготовка
4. Способности за самооценка на процеса и на индивидуалния прогрес

За преподавателите:

5. Ефективно направляване на учебната дейност
6. Преподаване чрез ефективни методи и средства
7. Оценка на прогреса на студентите в процеса на обучение и заключително оценяване
8. Оценка на самото преподаване

За администрацията – университетска и външни институции:

9. Документиране на постиженията за покриване на академични и професионални стандарти
10. Оценка на ефективността на отделните специалности и учебни планове и програми
11. Мониторинг на прогреса базиран на измерване на желаните резултати от ученето
12. Верифициране

образователна степен или специалност.

Скали за оценяване

Оценките в ХТМУ се представят в **шестобална система**. По смисъла на СНТК оценките от националната шестобална скала се привеждат в буквени оценки по начина определен в Наредбата за накредити

ECTS	ECTS - оценка и описание
A	6 – ОТЛИЧЕН отлично представяне с незначителни пропуски
B	5 - МНОГО ДОБЪР (много добро представяне, с познания над средното ниво и минимални грешки)
C	4 – ДОБЪР (като цяло работата е добра, с определен брой съществени грешки)
D	3 – СРЕДЕН / ЗАДОВОЛИТЕЛЕН (добра разработка със значителни пропуски, минимална оценка за успех)
E	2 – СЛАБ (представянето отговаря само на най-минималните критерии и не дава основание за успех)
FХ*	НЕ ДОСТАТЪЧНО ЗАДОВОЛИТЕЛЕН: необходима е подготовка, преди да се присъдят кредити
F*	НЕЗАДОВОЛИТЕЛЕН: изисква се още и задълбочена работа, преди да се присъдят кредити

* Включването на резултатите FХ и F в академичната документация не е задължително и в ХТМУ не се практикува.

В специфични методики за оценяване на компоненти от резултатите от обучението могат да се прилагат различни скали, които позволяват да се диференцират разнородни постижения в процеса на представяне на студентите, но те се трансформират в шестобална скала и така се регистрират в учебната документация – протоколи, студентски книжки, главни книги и дипломи.

За успешно преминаване на изпит, контролно задание и заключителен контрол по дисциплина или степен студентите трябва да са получили минимална оценка (**3 – среден**) или (**Е**).

Условия за провеждане на контролни процедури

Графици на изпитни сесии – определят се с графика на учебната година. В този график се регламентират периодите на редовни, поправителни и ликвидационни сесии за семестриални изпити, както и сесиите за защити на дипломни работи.

Изпитните сесии се организират след синхронизиране на периодите за подготовка и явяване на изпити по всички дисциплини от пана на специалностите. Така се изработва график за всеки курс от 1 до 3-ти, той съдържа всички дати и часове на провеждане на изпити и екзаменатора, който е водещ изпитната процедура.

За обучаваните в заочна форма се предвижда гъвкава схема за явяване на изпити – всеки месец по всяка дисциплина от учебния план се предвижда дата за изпит. В определени случаи се допуска студенти от редовна форма на обучение да явяват на тези дати, ако това не препиятства изпълнението на семестриалните учебни дейности.

Графиците за изпити се публикуват на сайта на ХТМУ.

Графици за дипломни защиты – обявяват се от катедрите и деканатите, в които се обучават студентите от съответни специалности и се диференцират сесии за защита на дипломни работи за бакалавърска и магистърска степен.

Графици за текущ контрол – правят се за първите курсове и имат за цел да се степенуват и балансираят натоварванията на студентите, докато изградят учебни умения за самоподготовка и

Видове контрол

Текущ контрол през семестъра. Може да бъде самостоятелна форма за формиране на оценка по учебна дисциплина (в случаите предвидени по учебен план) и да е част от системата за контрол по дисциплина. Определя се от съдържанието и компонентите на учебните дейности по конкретната учебна дисциплина и включва: контролни работи, тестове – входящи (за предмет или раздел, за цикъл от практически задачи), и изходящи след приключване на раздели от теоретична подготовка или различни по съдържание задания, защиты на резултати от изпълнение на учебни дейности, и др. Може да има репродуктивен характер и да оценява по-високи нива на усвояване на умения и компетентности. В някои от учебните дисциплини курсовите работи и курсовите проекти, задачи и реферати се включват в системата на методи за текущ контрол.

Изпити – семестриални

- Всички изпити са писмени и се провеждат в групова форма. На листата, на които студентът развива въпросите си, има подпис на член на екипа, от екзаминатори. В дисциплините от специализиращата подготовка, изпитите могат да съдържат и устна част, която се налага от целите на контрола и измерването на специфични компоненти от подготовката, както и на резултати от ученето в полето на уменията за вземане на решения и/или комуникативни умения.
- Студент не се допуска до изпит, ако няма формирани крайни оценки от лабораторните упражнения (когато има такива), от семинарните упражнения (когато има такива) и от курсовия проект и/или курсовата работа (когато има такива) и **ако не е изпълнил дейностите от СНТК.**
- Всеки студент има право да получи информация за успеха си от текущия контрол преди явяване на изпит.
- Допустимо е студенти, които са изпълнили всички изисквания по учебната дисциплина и са показали значителни способности за прилагане на усвоеното, да бъдат освободени от явяване на семестриален изпит или на части от него. Освобождаването може да се базира на някаква форма на проверка преди началото на изпитната сесия.

Семестриалните изпитни процедури трябва поставят задачи, с такова съдържание, което отговаря на съдържанието на учебните задачи, които да са били изучавани през семестъра.

Времетраенето на изпитите се определя от екзаминаторите.

Писмените работи се оценяват от преподавателя, провеждащ изпита.

Всички писмени работи се съхраняват не по-малко от една година от датата на провеждане на изпита, заедно с контролните листове за присъдени кредити.

Интегрирани системи за оценяване

Системи за оценяване по дисциплини, където окончателната оценка се формира от сбора на резултати от оценки различни учебни дейности със съответен коефициент. Такива са оценки от:

- оценката от представяне в изпълнение на лабораторните упражнения;
- оценката от дейности в семинарните занятия;
- оценка от самостоятелни работи - курсови проекти, курсови работи, реферати и др.;
- оценка от презентации и др. специфични изяви по дисциплината;
- други задания ...
- оценката от семестриалния изпит (респективно за дисциплини завършващи с текуща оценка от контролните).

Окончателната оценка на всички студенти от групата се публикува до два работни дни след провеждане на изпита.

Защити на дипломни работи

Разработването и защитата на дипломни работи е обект на специализирана методика. Тази методика включва изисквания към изработката на дипломната работа или дипломния проект, изисквания към оформлението и представянето и пред Държавна изпитна комисия. За пълноценно оценяване се прилага и вариант на процедура за защита, включваща и изпит върху ключови теми от научната и професионалната сфера, в която ще се дипломира даден специалист. Методическите указания са част от настоящата система Приложение 1.

Методи за контрол

Определянето на метод или система от методи за проверяване и оценяване има на три основни отправни точки:

1. Модел на това как студентите представят знанията и изграждат компетентности в съответна научна и професионална област
2. Задачи или ситуации, които позволяват представянето на студентите да бъде наблюдавано
3. Интерпретационен метод за правене на изводи от така получените доказателства за представянето

Тези три елемента очертават “оценъчен триъгълник” и с в основата на всяко оценяване – представяне (означава мислене, разбиране, знания и прилагането им, както и изразяване и представяне на тези способности); наблюдение; интерпретация – трябва изрично да бъдат свързани в едно координирано цяло [32].

Оценяването е процес, който включва събиране на доказателства, отсъждане и отбелязване на резултатите, по отношение на който има две основни концепции: **надеждност и валидност.**

Надеждност – надеждното оценяване дава едни и същи резултати при повтарянето му или подобни резултати, ако е проведено с друга група студенти със същите характеристики. То не се променя по отношение на резултати, ако е проведено с други методи и средства. т.е. различните инструменти за оценяване дават еднакви резултати. Уверени сме, че имаме надеждни мерки за реални, независещи от наблюдателя явления, ако мерките са [22]:

1. Обективни, в смисъл на това, че предрасъдъците на наблюдателя не ги компрометират;
2. Точни, в смисъл, че методите за измерване са стабилни и чувствителни.
3. Повтаряеми. Процедурите по измерването да са ясни и неизменни във всичките случаи.
4. Аналитично издържани. Коректно анализирани /поставяне на оценка/ и резултатите точно въведени в подходящ софтуерен пакет, който осигурява правилната статистическа обработка.

Валидност - Валидно е оценяването, което проверява постигането на тези образователни цели, за които е предназначено и създадено да проверява, т.е то наистина оценява тези знания и умения, които се има предвид да бъдат оценени. Доказателствата при валидното оценяване покриват обхват от умения и знания в разнообразие от контексти и ситуации [22].

В компонента на системата за оценяване на компетентности се развиват и други важни характеристики на оценката:

Гъвкавост – компетенциите са трансферуеми, без значение как, къде и кога са придобити. Може да включва ежедневна работа, друга работа или дейности в свободното време, както и предишно образование.

Безпристрастност – всички оценявани трябва да имат равен старт в процеса. Оценяваният и оценителят заедно договорят процеса и критериите за работата, която ще се оценява: какви компетенции ще се оценяват, как ще се оценяват, къде и кога ще се повежда оценяването.

Достъпност – да не отнема неоправдано много ресурси – време и средства.

Използваемост – резултатите от оценяването да имат практическа полза.

Процесът на оценяване на компетентности изисква допълнителни отговорности и условия:

- добро информиране преди процеса на оценяване;
- оценяване във време и място, когато оценяваният има готовност да демонстрира компетенция;
- оценяваният да е активна страна в планирането на процеса на оценяване да е събрал и организирил своето портфолио с доказателства да работи съвместно с оценителя и наставника
- избор на адекватен начин за регистрирането на резултатите

В системите за контрол по специалности, дисциплини и обучаващи катедри могат да се прилагат разнообразни методи и похвати за проверка на знания умения – прилага се примерен списък от популярни и нетрадиционни техники за оценяване:

1. Продукти /артефакти, особено подходящи в природните науки, дизайна, инженерството;
2. Оценяването като пропуск – студентите се допускат в час само след представяне на резултат от поставени задачи – обобщение, протокол, кратка теза или друго;
3. Оценяване на обучение на работното място – по разнообразни начини, многократно, от различни хора, за различни цели;
4. Банки за оценяване – студентите имат достъп до банка с въпроси и отговори. Учат се да отговарят на всичките, изпитвани са на даден пример;
5. Обзор на книга, уебсайт или програма;
6. Техники за оценяване в учебна зала – кратки задачи/въпроси, които съобщават на преподавателя доколко материала е разбран;
7. Защита на протоколи от лабораторни упражнения;
8. Оценяване на работа в лаборатория или опитно поле;
9. Самооценяване с компютър;
10. Практически задачи;
11. Есе – може да бъде направено по-лесно или по-трудно от различен обем напътствия, обхват на литература за разглеждане, новост на проблема, време, концептуална сложност и др.;
12. Принос към електронни дискусии;
13. Пълни, подробни и структурирани обобщения на четива, диспути и др.;
14. Концептуални карти. Отличен начин да разберем как студентите разбират сложно съдържание и отношения;
15. Индивидуален принос към обща /екипна/ работа;
16. Електронно мониториране на уеб търсене, използване на софтуер или комуникация;
17. Коригиращо оценяване на работен дневник/журнал/портфолио – когато целта е коригиращо оценяване, студентите определят областите за обсъждане, когато целта е финално оценяване, дневника/журнала/портфолиото се анализират и оценяват, като студентите знаят кои области се разглеждат най-детайлно;
18. Текущо общо оценяване, което синтезира представянето в работа по няколко модула;
19. Създаване на анотирани библиографии за следващите студенти;
20. Създаване на модел, по някои предмети като краен резултат (буквално), по други – концептуален;
21. Тестове с избираем отговор, не е задължително да се проверяват само знания, а и умения в някои сфери;
22. Използване на специализиран софтуер;
23. Отворени изпити в края на курса – пред различно структурирана аудитория;
24. Устни изпити;

25. Оценяване в групата (от колеги), има опити да се използва като финално, но е по-лесно да се прави като коригиращо;
26. Представяне. От изключително значение при оценяване на компетенции. Проблем е справедливото и надеждно оценяване на сложно представяне. Възможни са симулации;
27. Персонална реакция. Обикновено в час, когато студентите имат електронни табла за отбелязване на отговор. Може да се използва като техника за оценяване в учебна зала
28. Постери с предварително зададени параметри на изпълнение и представяне;
29. Създаване на структурирани дневници на работата по проект или дисертация и обсъждане по тях;
30. Проекти;
31. Работа по «реални» проблеми, които включват «размити» ситуации, анализ на проблем и предлагане на решения;
Ролеви игри;
32. Самооценка – днес много работодатели държат на умения за самооценяване, което е причина да съществува такъв тип оценяване. Най-лесно при коригиращо
оценяване;
33. Семинарни презентации;
34. Въпроси с кратки отговори – разширение на въпросите с избираем отговор с добавяне на обяснение за начина на разсъждение;
35. Преценка на документ;
36. Доказване на уместност – кратки писмени работи, около 1000 думи, с които се доказва дали работна среща, статия, наблюдение или друго са подходящи/уместни по отношение на задача или дейност;
37. Представяне на доказателства за постижения във портфолио;
38. Въпроси/тестове за домашна работа;
39. Индивидуални, ограничени във времето изпити или задания
40. Оценка в две части – елементите на задание се оценяват коригиращо, на крайния продукт се поставя финална оценка;
41. Създаване на уеб страници;
42. Писмени изпити и тестове, зададени от тютор;
43. Писмени меморандуми или журналистически обобщения.

Промените във висшето образование водят до разработването на нови и различни подходи и методи за оценяване. В системите за контрол на ХТМУ се предвижда развитие на методите със всяка година и семестър, като изборът на метод на оценяване трябва да позволява смислено, логично и приемливо отсъждане до каква степен студентите са постигнали общите цели и очакваните резултати от курса на обучение или програмата.

Чл. 44. (Изм. - ДВ, бр. 41 от 2007 г.) (1) Висшите училища чрез свои правилници

определят начина на провеждане на изпитните процедури. (2) (Изм. изцяло - ДВ, бр. 41 от 2007 г.) Формите за проверка и за оценка на

знанията и уменията на студентите се определят в учебните планове и програми.

Основна форма на оценяване на знанията са изпитите, които са писмени, освен когато

спецификата на учебната дисциплина и/или модул изисква друго. Писмените

материали от проверката на знанията и уменията се съхраняват за срок не по-малък

от една година от провеждането ѝ.

(3) Знанията и уменията на студентите се оценяват по шестобална система, която

включва: отличен (6,00), много добър (5,00), добър (4,00), среден (3,00) и слаб (2,00).

(4) За успешно положен се смята изпитът, оценен най-малко със среден (3,00).

(5) Висшето училище може да въведе чрез своите правилници и друга система за оценяване, като се осигури сравнимост на оценките с тези, посочени в ал. 3.

Чл. 44а. (Нов - ДВ, бр. 48 от 2004 г., в сила от учебната 2004 - 2005 г.) (1) За оценка на придобитите по време на обучението знания и умения на студентите висшите училища осигуряват система за натрупване и трансфер на кредити.

(2) Целта на системата е да осигури на студентите възможност за изборност на дисциплини, самостоятелна работа и мобилност на основата на взаимно признаване на отделни периоди на обучение, които отговарят на част от учебния план на специалността и образователно-квалификационната степен.

(3) Кредитите са оценка на задълженията, които студентите трябва да изпълнят по дадена дисциплина или модул като част от общите задължения, необходими за успешно завършване на една учебна година или семестър.

(4) По всяка дисциплина кредитите се формират от хорариум от лекции и от практически и семинарни упражнения, самостоятелна работа (в лаборатории, библиотеки, курсови, домашни работи и други), положени изпити и други форми на оценяване, определени от висшето училище. Кредити могат да се присъждат и за участие в практика и за защитена курсова или дипломна работа, когато тези дейности са част от учебния план.

(5) Кредитите по ал. 3 се присъждат на студенти, които са завършили успешно съответната учебна дисциплина и/или модул чрез полагане на изпит или друг начин на оценяване, определен по реда на чл. 44, ал. 5 .

(6) Системата по ал. 1 се основава на 60 кредита за учебна година или 30 кр